

NIEUWSBRIEF nr 3 februari 2009

Historische Vereniging Prins Alexander

VERBORGEN KAPITAAL

Beste leden van de HVPA en andere belangstellenden,

Wie komend voorjaar van plan is op de fiets de Alexanderpolder te doorkruisen, stapt eigenlijk in een tijdmachine. De strenge geometrische patronen van Het Lage Land en Ommoord, de knusse hofjes en beslotenheid van Oosterflank en Zevenkamp, de landelijkheid en hoge lounge-factor van Prinsenland en Nesselande, en *last but not least* het dorpse karakter van Kralingseveer: de architectuur van elke polderwijk weerspiegelt de tijdgeest in optima forma.

En dat is nog maar één van de redenen waarom de Alexanderpolder vanuit historisch perspectief zo interessant is.

Wonen in de polder

Een andere reden is dat de Alexanderpolder een nieuwbouwwijk lijkt zonder geschiedenis. Het woord polder impliceert leegte, iets wat nog ingevuld moet worden. Je kunt er immers kijken tot aan de horizon. Alleen al uit de eerste resultaten van de werkgroep Oral History van de vereniging, die onderzoek doet naar de agrarische geschiedenis van de polder, blijkt het tegendeel. De Alexanderpolder was een belangrijk en florierend tuinbouwgebied, misschien wel het belangrijkste van Nederland. Na de boeren en tuinders kwamen - vanaf de jaren zestig van de vorige eeuw - de bewoners. Soms al in goede doen, soms in afwachting van een stijging op de sociale ladder. Maar allemaal met hun verwachtingen, dromen, wensen en idealen over wonen in de polder. Die uiteraard in de praktijk van het dagelijks leven werden bijgesteld, of plaats maakten voor weer nieuwe plannen.

Het zijn precies deze historische verhalen van bewoners, hun idealen en de dagelijkse praktijk van het wonen in een nieuwbouwwijk, die de vereniging boven tafel wil krijgen. De polder heeft absoluut een geschiedenis, maar het is voornamelijk een verborgen geschiedenis. De HVPA zet voor de komende jaren in op het aan het daglicht brengen van het verborgen kapitaal van de polder: de verhalen, herinneringen en ervaringen van de bewoners van toen en nu.

Website

De website van de vereniging wordt in 2009 een belangrijke verzamelaarsplaats van verhalen, foto's en ander beeldmateriaal van bewoners. Daartoe wordt onze bestaande site op dit moment verbouwd. Juist ook omdat we actieve participatie belangrijk vinden, streven we in 2009 naar een verdubbeling van ons ledental. Meer mensen betekent meer informatie, meer kennis, en een grotere kans te ontdekken dat anderen iets soortgelijks hebben meegemaakt. Dat we, met andere woorden, een geschiedenis delen. Wat betreft het ledenaantal zijn de eerste voortekenen overigens goed; het idee van een historische vereniging voor de Alexanderpolder vindt steeds meer weerklank. Een nieuwe verenigingsfolder en een vaker verschijnende Nieuwsbrief gaan de ledenwerving actief ondersteunen.

Wat mij betreft is het fascinerend deel uit te maken van de ontdekking en ontsluiting van een verborgen kapitaal. Gelukkig is de deelgemeente Prins Alexander ook dit jaar bereid onze expeditie financieel te ondersteunen!

Onno de Wit, voorzitter

Werkgroep Oral History zoekt nieuwe leden

De werkgroep ging een jaar geleden enthousiast van start met acht leden, die een korte cursus interviewtechnieken volgden.

De werkgroep heeft zich als allereerste doel gesteld de geschiedenis van de tuinderijen in de Prins Alexanderpolder in beeld te brengen.

Er is al veel informatie verzameld en er zijn enkele oud-tuinders geïnterviewd. Maar we willen nog veel meer oud-tuinders interviewen. Omdat enkele werkgroepleden zich vanwege omstandigheden terug hebben moeten trekken, doen we een oproep voor nieuwe werkgroepleden. We zoeken vooral mensen die het leuk vinden om oud-tuinders te interviewen.

Belangstellenden kunnen een email sturen naar info@hvpa.nl of bellen met Willy Hilverda, 06 539 237 60.

7 april - Lezing over de geschiedenis van Thorbecke Voortgezet Onderwijs

Op 7 april, voorafgaand aan de algemene ledenvergadering, houdt Henk Visscher van Thorbecke Voortgezet Onderwijs een lezing over de geschiedenis van deze school.

Deze geschiedenis begint met de oprichting in 1865 van de eerste gemeente HBS, met een vijfjarige cursus met 75 leerlingen. Na de Tweede Wereldoorlog volgt een periode van teloorgang die duurt tot het eind van de jaren tachtig en eindigt met het besluit een topsportafdeling op te richten. Het Thorbecke groeit uit tot 's lands grootste en bekendste topsportschool. Rond 2000 wordt een afdeling Kunst en Cultuur opgericht. Een bijzondere school! De lezing begint om 19.30 uur en vindt plaats bij Thorbecke VO, Prinsenlaan 82 te Rotterdam.

Wilt u de lezing bijwonen dan kunt u zich opgeven bij het secretariaat van de HVPA.

Algemene Ledenvergadering HVPA

Op 7 april houdt de HVPA haar tweede algemene ledenvergadering. De vergadering vindt plaats na de lezing van Henk Visscher, waarover elders in deze nieuwsbrief meer.

Tijdens de vergadering stelt het nieuwe bestuur zich voor, informeert het de leden over de activiteiten en de plannen voor 2009, en geeft het de leden de mogelijkheid ideeën aan te dragen voor dit en volgend jaar. De leden ontvangen de agenda en de jaarstukken enkele weken voor de vergadering.

De ALV begint om 21.10 uur.

Plaats: Thorbecke VO, Prinsenlaan 82 te Rotterdam.

Zevenkamp, juni 1983. De woningen in de Jazzbuurt zijn net opgeleverd, de weg wordt nog bestraat.

Foto J. Amesz, Rotterdam

Het nieuwe bestuur stelt zich voor

Tijdens de jaarlijkse algemene ledenvergadering van de Historische Vereniging Prins Alexander (HVPA) op 7 oktober 2008 zijn, geheel volgens plan, vier leden van het voorlopige bestuur afgetreden, te weten Joop Goedhart (voorzitter), dr. Henk Visscher (waarnemend voorzitter en penningmeester), Jan Muis (secretaris) en Leendert La Rivière. Drs. Willy Hilverda is in het bestuur gebleven. Vijf nieuwe bestuursleden zijn tijdens dezelfde ledenvergadering benoemd. Daarmee kent het bestuur van de HVPA de volgende samenstelling:

- dr. Onno de Wit, voorzitter (maatschappijhistoricus, beleidsadviseur/bestuurssecretaris TUD)
- Wim Heistek, penningmeester (afkomstig uit de handel, zeer geïnteresseerd in genealogie)
- Ineke H. Tirion-Beijerinck, secretaris (oud-ass. conservator Museum Boijmans en familie van één van de droogleggers van de polder)
- drs. Willy Hilverda, coördinator website en werkgroep Oral History (sociologe, schrijfster en mede-eigenaar van tekstbureau Geschiedenislab, docente creatief schrijven)
- drs. Dirk-Jan J. van Lottum, bestuurslid (oud-diplomaat, nu veel bestuursfuncties, o.a. binnen de deelgemeente Alexander)
- Cor van der Waal, bestuurslid (afkomstig uit de handel, één van de eerste generatie bewoners van de polder!).

TELEFOONDRAMA IN DE ALEXANDERPOLDER

Onno de Wit

Rond midden jaren vijftig van de vorige eeuw was bekend dat de Alexanderpolder een woonwijk moest worden. Gemeente, woningbouwverenigingen, boeren, tuinders en toekomstige bewoners bereidden zich, ieder op hun eigen manier, voor op het grootschalige bouwproject.

Geen telefoon

Hoe zat dat met de PTT? Alhoewel de telefoon in die jaren nog geen basisvoorziening was zoals nu, gold ook toen al dat mensen moesten kunnen telefoneren, zeker als dat een economisch doel diende. De PTT was zich terdege bewust van het feit dat al die nieuwe bewoners straks ook gingen bellen, en dat daarvoor voorzieningen moesten worden getroffen. Toch liep het helemaal fout. De eerste bewoners van de polder bezaten weliswaar een prachtig nieuw huis met een telefoon-aansluiting (in PTT-jargon een standaard-aansluitpunt, vanaf 1958 standaard aangebracht in nieuwbouwwoningen), maar konden vooralsnog niets met die aansluiting doen. “Geen telefoon in de Alexanderpolder: een onhoudbare situatie,” kopte het *Algemeen Dagblad* op 11 mei 1963. Bijna het hele jaar na de oplevering van de eerste woningen konden de nieuwe polderbewoners niet bellen. Wat ging er verkeerd?

Noodkabel

De gang van zaken had alles te maken met het investeringsbeleid van de PTT. Door moeilijkheden rond de bouwvergunning voor een nieuwe telefooncentrale in Terbregge die het telefoonverkeer in de polder ging regelen, werd de bouw daarvan vertraagd. Als noodmaatregel besloot de PTT een tijdelijke kabel te trekken tussen de telefooncentrale in het centrum van Rotterdam aan de Botersloot en de polder. De PTT-directie gaf echter de voorkeur

aan een andere belangrijke investering. De kabel werd daardoor veel te laat opgeleverd, ruim nadat de eerste bewoners waren gearriveerd.

Terwijl de directeur van de Rotterdamse Telefoon dienst zich volgens eigen zeggen doodschaamde, doken pers en publiek op het drama. In mei 1963 leidde dat tot de nodige publiciteit. Ook de Rotterdamse Kamer van Koophandel bemoeide zich ermee. Onder druk van de publieke opinie en na overleg tussen PTT en de regering (die extra geld aan de PTT ter beschikking stelde), kwam in september 1963 eindelijk de noodkabel tussen centrum en polder gereed. Op 11 mei 1965 werd vervolgens de telefooncentrale Terbregge in werking gesteld.

18.000 wachtenden

De noodkabel bezat een capaciteit van 1200 nummers. Dat gaf voor even lucht, maar optimaal was de situatie zeker niet. De PTT selecteerde de aanvragen voor een telefoonaansluiting. Abonnees die konden aantonen dat ze een telefoontoestel nodig hadden voor hun omzet of om andere economische redenen, maar ook beroeps-groepen als huisartsen en ambulance-personeel die bereikbaar moesten zijn, kregen voorrang. Bellers die een telefoon wilden voor de sociale contacten belanden op de wachtlijst. Rotterdam telde in 1965 liefst 18.000 wachtenden.

Gaandeweg, maar dan praten we al over de jaren zeventig, zou de telefoonschaarste worden opgelost, zowel in Rotterdam als daarbuiten. De infrastructurele investeringen van de PTT gingen vruchten afwerpen. Tot die tijd meldden zich veel nieuwe poldersbewoners bij de PTT met heel belangrijke en economisch zwaar-wegende beroepen!

Bron (o.a.): P.D. Dorsma, *Overvloed en tekort. Het beleid van de PTT rond de telefoonvoorziening in het Europoort-gebied 1957-1970* (scriptie EUR 1990).

ERA-Flats, Het Lage Land, circa 1970

Foto afkomstig uit: Dr. ir. H. Priemus, *Wonen in een ERA Flat* (1970)

Zie voor meer informatie:

<http://www.flickr.com/photos/hvpa/sets/72157613772150872/>

Lid worden?

U kunt lid worden door u aan te melden bij het secretariaat en aansluitend € 15,- over te maken op Rabobank rekeningnummer 140265708, t.n.v. Historische Vereniging Prins Alexander.

Heeft u vragen of opmerkingen? Neem dan contact met ons op:

Historische Vereniging Prins Alexander
secretariaat:

Van der Helmstraat 448

3067 Rotterdam

tel. 010 420 62 73 of 06 108 697 09

info@hvpa.nl

www.hvpa.nl